

Handläggare: Birgitta Eskils Pettersson
Telefon: 08-508 20 506

Till
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Rapport om svar till arbetsmiljöverket gällande genomförd inspektion av nattpersonalens arbetssituation vid Enskededalens servicehus

Förvaltningens förslag till beslut

Rapporten godkännes och läggs till handlingarna.

Gillis Hammar
Stadsdelsdirektör

Kristina Goldring
Äldreomsorgschef

Sammanfattning

Arbetsmiljöverket genomförde en inspektion inom Enskededalens servicehus gällande nattpersonalens arbetssituation i november 2007. Svaret till arbetsmiljöverket behandlades vid stadsdelsnämndens sammanträde 2008-01-24 (Dnr 600-511/2007). 2008-02-14 genomförde arbetsmiljöverket ett uppföljningsbesök vilket resulterade i en begäran om ett förtydligande svar. 2008-06-24 skickades kompletterade svar in till arbetsmiljöverket. Ny uppföljning genomfördes 2008-09-19. Arbetsmiljöverket uttryckte då att de var nöjda med förvaltningens åtgärder. Förvaltningen redovisar här samtliga genomförda och planerade åtgärder inklusive den begärda kompletteringen.

Ärendets beredning

Detta tjänsteutlåtande har utarbetats inom avdelningen för äldreomsorg. Pensionärsrådet behandlar ärendet 2008-10-17.

Bakgrund

Arbetsmiljöverket genomförde en inspektion inom Enskededalens servicehus gällande nattpersonalens arbetssituation i november 2007. Svaret till arbetsmiljöverket behandlades vid stadsdelsnämndens sammanträde 2008-01-24 (Dnr 600-511/2007). 2008-02-14 genomförde arbetsmiljöverket ett uppföljningsbesök vilket resulterade i en begäran om ett förtydligande svar. 2008-06-24 skickades kompletterade svar in till arbetsmiljöverket. Ny uppföljning genomfördes 2008-09-19. Arbetsmiljöverket uttryckte då att de var nöjda med förvaltningens åtgärder.

Förvaltningens redovisning av åtgärder

Yttrandena har utarbetats i samråd med berörd personal och skyddsombud. Företagshälsovården har medverkat vid utformning av en riskbedömningsenkät och en probleminventering med förslag till åtgärder.

Beskrivning av arbetsmiljöverkets krav samt redovisning av förvaltningens redan vidtagna och planerade åtgärder, utifrån det första inspektionsbesöket:

Riskbedömning, åtgärder och uppföljning

Krav 1 Arbetsgivaren ska tillsammans med de anställda undersöka arbetsmiljön i arbetet med brukarna och bedöma arbetsmiljöriskerna för de anställda. Riskbedömningen ska omfatta allt omvårdnadsarbete inklusive natten och detta ska dokumenteras skriftligt.

Krav 2 Utifrån resultatet av riskbedömningarna ska arbetsgivaren vidta de åtgärder som behövs för att förebygga ohälsa och olycksfall i arbetet. De åtgärder som ej omedelbart åtgärdas ska föras in i en skriftlig handlingsplan där tidpunkt, ansvarig och uppföljning ska framgå.

Åtgärd

Enhetens skyddskommitté har tagit fram en riskbedömningsblankett för arbete i enskilt hem. Genomgång, av hur blanketten skall användas, har genomförts med all personal under december månad 2007. Skriftliga riskbedömningar har genomförts för alla boende under första kvartalet 2008. De risker som inte kunde åtgärdas omedelbart dokumenterades i en handlingsplan där det klart framgår vad som ska göras, vem som ansvarar och när

det skall vara åtgärdat. Rutin för riskbedömning i enskilt hem för nyinflyttade infördes från och med 2008.

Resultatet av hela riskbedömningen slutfördes 2008-04-30 och har redovisats till arbetsmiljöverket.

Regelbundet återkommande utbildning i belastningsergonomi

Krav 3 Arbetsgivaren ska se till att de anställdas kunskaper är tillräckliga för att ohälsa och olycksfall förebyggs.

Åtgärd

Enheten genomförde utbildning i lyft- och förflyttning för nattpersonal 2007-12-12. Utbildning kommer att genomföras för all personal inom servicehuset en gång/år. Utbildningsinsatsen omfattar även nyanställd personal.

Utbildningens innehåll

- att inta en skonsam kroppsställning under allt arbete och vid förflyttning (24 timmar)
- att använda skonsamma, energieffektiva rörelser som utnyttjar kroppens tyngd och benstyrka
- minska den totala arbetsbelastningen
- minska riskerna för arbetsskador
- att hjälpa boende att behålla hans/hennes funktionella nivå genom att använda friskförflyttningsprinciper
- att i samarbete med kolleger och den boenden ge ett konsekvent behandlingssätt
- att analysera förflyttningsbehov och inse när det behövs specialist hjälp
- ökad kunskap om bemötande, arbetsskador och biomekanik

När nya belastningsrisker upptäcks eller när hjälpmedel inte fungerar ska personalen kontakta enhetens rehabiliteringspersonal för bedömning av annat hjälpmedel och/eller handledning i lämplig metod.

Inom äldreomsorgen finns en sjukgymnast som riktar sina insatser mot personalhälsa. Hon har deltagit på personalens arbetsplatsträffar och informerat om sin roll samt förmedlat kunskap om hur medarbetarna ska gå tillväga vid tecken på överbelastning.

Kartläggning av nattpersonalens arbetsbelastning

Krav 4 Arbetsgivaren ska undersöka/kartlägga arbetsförhållanden vid arbete under nätter vid Enskededalens servicehus. Undersökningen och riskbedömningen skall dokumenteras skriftligt och redovisas till arbetsmiljöverket.

Åtgärd

Två oanmälda besök nattetid har genomförts av biträdande avdelningschef inom äldreomsorgen och enhetschef för servicehuset. Syftet med besöken har varit att bedöma arbetsbelastningen och utifrån detta vidta åtgärder.

Ledningen för Enskededalens servicehus kommer även fortsättningsvis göra besök nattetid för att följa upp arbetsmiljön.

Dessutom har sjukgymnasten som arbetar med personalhälsa under en natt deltagit i nattarbetet i syfte att

- kartlägga den fysiska arbetsmiljön
- se över att de anställda utför förflyttningar på ett så ergonomiskt sätt som möjligt
- se över om det finns brister i nattpersonalens kunskap om förflyttningar samt åtgärder

Detta resulterade i att den paramedicinska personalen på enheten kontaktades för att se över den fysiska arbetsmiljön hos ett antal boende.

Sjukgymnasten kommer att delta i nattarbetet vid ytterligare ett tillfälle för att träffa all nattpersonal.

Två av medarbetarna på natten har på uppdrag av enhetschefen sammanställt vilka insatser som utförs hos boende under natten och dessa uppgifter har säkrats mot beviljade insatser. Detta resulterade i att biståndshandläggaren kontaktades för att göra en ny bedömning av omvårdnadsbehovet.

En kartläggning av trygghetslarm under natten har genomförts. Resultatet sammanställdes utifrån de krav som ställts och uppdraget slutfördes 2008-01-16. Motsvarande uppföljning kommer att genomföras två gånger per år.

Vila på natten

Krav 5 Arbetsgivaren ska se till att de anställda har möjlighet till återhämtning på natten i för kroppen bekväma ställningar

Åtgärd

Inom enheten finns ett rum för nattpersonalen som ger möjlighet till återhämtning. Enheten har också införskaffat fyra vilstolar med tillhörande fotpall för nattpersonalen.

Övriga kommentarer

Ledningen för servicehuset har i samråd med berörda fackliga organisationer bedömt att behov av personalförstärkning finns under natten. Från och med 2007-11-05 utökades bemanningen med en personal varje natt.

Redovisning av begärd kompletteringen:**Kartläggning av nattpersonalens arbetsbelastning****Krav 4**

Arbetsgivaren ska undersöka/kartlägga arbetsförhållandena vid arbete under nätter vid Enskededalens servicehus. Undersökningen ska minst omfatta angivna exempel på påverkande faktorer. Ni ska därefter bedöma riskerna för att någon kan drabbas av ohälsa på grund av arbetsförhållandena under nätter.

Ni ska dokumentera undersökningen och riskbedömningen skriftligt. Ni ska redovisa detta till Arbetsmiljöverket.

Fråga: Hur ofta boende varit i behov av personalinsatser under nätter?

Svar: I juni har 84 personer natthjälp vilket innefattar bland annat tillsyn, hjälp med medicin, toalettbesök eller byte av inkontinenshjälpmedel. Dubbelbemanning gäller för 14 boende.

Nattpersonalen utför i genomsnitt följande besök nattetid:

- ett besök hos 18 boende
- två besök hos 41 boende
- tre besök hos 22 boende

Fråga: Frekvensen av nattliga larm? Vilken typ av larm det har varit?

Svar: I genomsnitt hanteras cirka 30 larmanrop per natt varav två till tre larm kommer från boende som ej har biståndsbeslutade nattinsatser. Enligt personalen larmar tre till fem av de boende ofta. Anledningen till detta är att de har kommit åt larmmattan eller vill ha behovsmedicin.

Åtgärd:

Nattpersonalen har rapporterat vilka boende som ofta larmar, på grund av behovsmediciner, till hemsjukvården. Ansvarig läkare har därefter bedömt om annan medicinering ska ordineras. Omvårdnadsansvarig sjuksköterska ansvarar för kontinuerlig uppföljning.

Förvaltningen har undersökt om larmmattan kan ersättas med exempelvis ett dörrlarm som inte är lika känsligt vilket resulterat i att ett dörrlarm har installerats.

Frågor: *Hur ofta man har varit i behov av hjälp av en kollega för att kunna hantera en uppkommen situation på ett sätt som inte innebär för stor påfrestning?*

Hur ofta detta har gått att tillgodose, respektive hur ofta man då inte kunnat få hjälp på grund av kollegan redan varit upptagen med andra angelägna uppgifter?

Hur lång har väntetiden på hjälp från kollegan varit?

Svar: Vid den riskbedömning som genomförts framkom att sex personer av åtta anser att de får hjälp inom rimlig tid när man behöver det medan någon enstaka anser att man kan få vänta 5-30 minuter eller inte fått hjälp alls.

Fråga: *Risk att missa larm eller inte hinna med allt eftersom en person slutar klockan 07.00 istället för 07.45 som alla andra?*

Åtgärd

Särskilda nattrutiner har utarbetats för att tydliggöra överrapportering mellan natt- och dagpersonal. Dessa rutiner har förankrats i enhetens skyddskommitté. En översyn av arbetsschemat har skett och förändringarna har resulterat i att viss dagpersonal börjar redan klockan 07.00.

Fråga: *Vilka påfrestningar i arbetsförhållandena som uppkommit och när detta skett?*

Svar: Påfrestningar har uppstått när:

- nattpersonalen inte har fått ordentligt rapport
- sängarna ej är korrekt bäddade
- fel eller ej korrekt påsatta inkontinenshjälpmedel används
- den boende inte ligger tillräckligt högt upp i sängen
- när nattpersonalen behöver leta efter material samt kläder
- belysningen är otillräcklig

Detta orsakar stress, belastningsbesvär och felbedömningar både för den boende och för personalen. I samband med den riskbedömning som genomfördes framkom att vårdtyngden är högre på avdelning A än på avdelning B och arbetsmiljön upplevs därmed som mera stressig.

Åtgärd

Vid inflyttning görs alltid en arbetsmiljöriskanalys. Arbetsmiljöfrågor behandlas kontinuerligt på team - och omvårdnadsmöten samt arbetsplatsträffar.

Nattpersonalen har upprättat ett schema som innebär att de turas om att arbeta på avdelning A och B för att åstadkomma en jämnare arbetsbörda.

Nattrutiner är utarbetade och uppföljning har genomförts 2008-09-25.

Möten mellan dag-/kvälls- och nattpersonal har hållits för att utarbeta rutin för rapporter. Här har det även klargjorts vad olika arbetspass kan göra för att underlätta arbetet för varandra. Rutinerna finns dokumenterade och uppföljning kommer att ske vid arbetsplatsmöten under november 2008.

Under våren 2008 har enheten dessutom haft en arbetsgrupp, med representanter från olika arbetslag samt skyddsombud, som utarbetat och reviderat övriga lokala rutiner. Alla medarbetare har beretts möjlighet att lämna synpunkter under arbetets gång. Rutinerna förankras fortlöpande i enhetens skyddskommitté och arbetet fortgår under hösten 2008.

Uppföljning av lokala rutiner kommer att ske en gång per år på arbetsplatsmötena.

Fråga: Hur hantera det stora antal nycklar som de anställda måste bära med sig?

Åtgärd

Flera nyckelringar har införskaffats för att möjliggöra hantering av mindre antal nycklar på varje nyckelring. Enheten har också köpt in vagnar för att ingen ska behöva bära allt material som behövs under arbetspasset.

I samband med resultatet av den riskbedömning som företagshälsan gjorde framkom också att:

Personalen behöver få mer kunskap om stresshantering och vikten av återhämtning.

Åtgärd

Förvaltningen kommer att erbjuda en introduktion / instruktion till nattpersonalen om metoden ”progressiv avspänning” under hösten 2008 för att ge kunskap om hur stress påverkar kroppen negativt och för att informera om individuella metoder för att hantera egen stress. Genom motion, fysisk träning och avspänning kan skadlig stress reduceras. Det är också viktigt med en ständig dialog och översyn av arbetets organisation i syfte att åtgärda eventuella brister som kan påverka arbetsmiljön negativt.

Boende som vägrar använda hjälpmedel.***Åtgärd***

I de fall då boende vägrar använda hjälpmedel ska personal alltid kontakta närmaste arbetsledare. Denne ska i sin tur klargöra för den boende/närstående om nödvändigheten att hjälpmedel används för att underlätta/skydda den boende och personal så att olycksfall kan undvikas. En handlingsplan upprättas där gemensamt arbetssätt framgår.

Hot, våld och knivhot

Vid ett tillfälle har en boende hotat nattpersonal med kniv. Händelsen anmäldes till arbetsmiljöverket. Berörd personal har haft samtal hos företagshälsovården och arbetsgivaren har säkrat att informationen om risker hos den boende är kända och hur de ska agera när den personen larmar.

Åtgärd

Under hösten 2008 sker genomgång av handlingsprogram gällande hot och våld samt utbildning i förhållningssätt och metoder vid hot och våldssituationer. Genomgång av handlingsprogrammet kommer att ske en gång per år.

Smitta***Åtgärd***

En nattpersonal och två sjuksköterskor har genomgått hygienutbildning under våren 2008. Information om hygienrutiner har lämnats vid nattpersonalens arbetsplatsträff.

Hemsjukvårdens sjuksköterskor kommer kontinuerligt att ha genomgång av basala hygienrutiner med personalen. Hygienrutinerna kommer att följas upp av enhetens hygienombud regelbundet genom egen kontroll. Genomgång av basala hygienrutiner kommer också att ingå som en del av introduktionen på arbetsplatsen